

Závěrečná zpráva o činnosti lektora českého jazyka

Pavel Cihlář, Mgr. et Bc.

Bosna a Hercegovina – Republika srbská, Univerzita v Banja Luce

Doba trvání školního roku: říjen 2011 – červenec 2012 (dva semestry a řádné zkouškové období), srpen – září 2012 tzv. doplňkové zkouškové období

Tento rok byla opět ze strany Univerzity v Banja Luce nabídnuta možnost studia českého jazyka všem řádným studentům všech 15 fakult i Akademie umění. Největší zájem byl zaznamenán ze strany zájemců o vysokoškolské studium v České republice v navazujících programech a menší nárůst byl zaznamenán o studium základní – tj. o obory bakalářské. To se však většinou dosud projevovalo jen zvýšeným zájmem rodičů o informace ohledně kurzů, života v České republice atd.; zájemci o nějakou formu budoucího studia na české veřejné univerzitě bez ohledu na zařazení škály odbornosti a studovaných programů. Na začátku studia bylo patnáct zájemců, studium řádně ukončilo /docházka na semináře a závěrečné testy na konci každého semestru/ 5 studentů, mezi nimiž byly i zájemkyně o budoucí život v České republice z řad studentek domácí Filologické fakulty, oboru srbský jazyk a literatura se zájmem o obecnější slavistické otázky a souvislosti. Tato skupina měla hodinovou dotaci dvakrát týdně po devadesáti minutách, tudíž čtyři vyučovací jednotky.

Pro ostatní zájemce fakulty z řad neslovanských filologií byla nabídnuta standardní forma jednou týdně výuka – 45 minut přednášky a 45 minut cvičení. I zde byl na začátku roku zaznamenán větší zájem než v letech předchozích, ale jak se již později ukázalo, a tento stav se bohužel neměnil ani při změnách taktiky učitele a přístupu k žákům i pojetí látky, tudíž inkriminovaný zájem shledáváme pouze jako činnost při zápisu do seminářů ve víře, že se tak ulehčí život. Bohužel, tento stav vedoucí k apatii silně poznamenával výkon studentů při přípravě a samotném vyučování, že bylo ze strany konkrétních kateder (v mém případě se jednalo o francouzský jazyk a částečně o německou filologii, celkově o dvanáct zájemců, z toho tři z germanistiky) upuštěno od úmyslu těmto studentům nabídnout ještě jeden předmět Český jazyk – třetí semestr a studenty opět usměrnit do programů a píle velkých jazyků. Což by v budoucnosti mohlo znamenat opět příliv kvalitnějších studentů, kteří svůj zájem o český jazyk či slavistiku nebudou pouze předstírat, ale budou mít nějaký pádný důvod ke studiu češtiny. Situace v září a říjnu roku 2012 ukáže, jaký bude poměr mezi kvalitou zájmu a kvantitou, tj. počtem zájemců o jazyk z jakéhokoliv důvodu v různé míře intenzity studia a domácích příprav.

Stále pokračoval v rovině příprav i program budoucího začlenění českého jazyka do nabídky slavistických studií. S ohledem na plány tak tempo bylo pomalejší oproti minulým letům, úspěšně však probíhala spolupráce s vyučujícími slavistiky pro studenty srbského jazyka, kdy je učivo o západoslovanských jazycích svěřováno lektorovi českého jazyka, což se jeví i jako velmi dobrý „reklamní tah“ při oslovování zájemců o prohloubení znalostí konkrétního slovanského jazyka.

Na začátku roku se vyskytly problémy s rezervací učeben, opět se ukázalo, že žádný z organizačních úseků fakulty nepočítal s potřebami našeho lektorátu. Studenti většinou mají i jiné povinnosti (ať už studijní či pracovní), proto většinou preferují večerní vyučování, což vzhledem k rozvrhu fakulty vycházelo na úterý a čtvrtek. Páteční termín, kdy by výuka mohla začínat v odpoledních hodinách v jakékoliv učebně v této době vyliďněné fakultní budově, se poslední rok nesetkal s velkou odezvou, ale termíny byly hojně využívány pro konzultace učiva i studijních možností v ČR i pro tzv. doplňkovou výuku, kdy byla studentům nabídnuta alternativní forma výkladu učiva, pokud z nějakého důvodu zameškali řádnou hodinu a včas se omluvili.

V letošním roce tak největšího pokroku zaznamenala spolupráce s různými organizacemi, které byly nakloněny spolupráci s naším jazykovým pracovištěm. Tuto agendu můžeme rozdělit na dva směry. První byl uplatňován v rámci potřeb univerzity a jejích jednotlivých fakult. V této souvislosti připomínáme, že smlouva s lektorem českého jazyka byla v posledních letech uzavírána ze strany rektorátu UBL, a později, po právních ošetřeních pracovního i pobytového povolení, byl vydán dodatek, na jehož základě se pracovník zařazuje do řad zaměstnanců a spolupracovníků Filologické fakulty UBL, tudíž se předpokládá i jeho připravenost spolupracovat s různými fakultami.

V tomto ohledu se nejlépe rozvíjela půlroční spolupráce s Fakultou architektury a stavebního inženýrství, kde se připravovaly projekty s úzkou vazbou na život české menšiny v minulosti a současnosti. Vznikl projekt mapy náboženských objektů národnostních menšin s potřebou přeložit potřebné materiály o stavbách českých a moravských katolických dosídlenců, stejně jako údaje o stavbách kostelů a far moravských a slovenských evangelíků z konce 19. století. Druhý výraznější a časově náročnější projekt spočívá v přípravě překladu díla o podílu českých architektů a stavebních inženýrů při formování nové architektonické tváře Bosny a Hercegoviny v době vlády rakousko-uherské okupační moci. Slavnostní uvedení textu bude probíhat na konci září v Praze v rámci spolupráce s českými stavebními fakultami i u příležitosti českého krajanského setkání v rámci oslav Dne české státnosti a památky svatého Václava za spolupráce českých krajanských spolků z Bosny a Hercegoviny.

Právě spolupráce s Českou Besedou (ČB) – Sdružením Čechů a potomků českých osídlenců při Magistrátu města Banja Luka a entitěské vlády Republiky srbské byla stěžejní pro spolupráci s organizacemi se zájmem o život současné České republiky z různých aspektů, a dosáhla tak pomyslného vrcholu – co se týká četnosti projektu a intenzity spolupráce. V této

souvislosti bych zmínil specifičnost práce místního sdružení, které se tak celkem liší od situace podobných krajanských organizací na území bývalé Jugoslávie. Dlouho tu nebyla potřeba lidí českého původu se sdružovat a udržovat společné zvyky a jazykově se obohacovat, čímž došlo takřka k úplné asimilaci (za vrchol tohoto procesu lze považovat onu tzv. Titovu Jugoslávii samosprávného komunismu) a oblast Banja Luky se tak vzdálila potřebám udržovat národní povědomí ve všech možných oblastech života nedaleké daruvarské oblasti sousedního Chorvatska.

Po změně politických poměrů v polovině let devadesátých minulého století dochází k obnovení (v pořadí již šestého) České Besedy, kdy se za hlavního osnovatele pokládá bývalý pracovník školní inspekce, profesor Vladimír Bláha. Bohužel, politika často působí i na oblasti, kde by nebyla za normálních okolností vítána, tak Sdružení často plní úkoly svého zřizovatele – vlády republiky srbské, což někdy působí úsměvně, ale mohlo by to působit již defektně, neboť krajané či spíše přátelé českého národa mají dosti zkreslené představy o současném životě v Česku, takřka neproměněné od období národního obrození a slovanské vzájemnosti, což ruku v ruce se slabou znalostí jazyka předků často působí lektorovi problémy, neboť vše je nutno pečlivě překládat a vykládat, aby nedošlo k omylům na hranici absurdní komedie.

Sdružení tak spíše vykazuje prvky činnosti přátel české kultury, ovšem to by asi zřejmě nemělo z patřičných míst to správné „politické“ ohodnocení. Situace se tak odlišuje od ostatních českých spolků, tak i od života ostatních národnostních menšin na území města a okresu Banja Luka, v této souvislosti bych zmínil menšinu slovinskou, ukrajinskou, maďarskou či makedonskou.

Pan Bláha i s ohledem na svou bohatou pracovní minulost je však velmi znám po Banja Luce svým záparem, což často využívají ostatní kulturní a občanská sdružení v domněnku, že je profesor Bláha zběhlý i v oblasti jazyka českého. Detailnější materiály jsou tak často přenechávány našemu odbornému pracovišti, což je někdy problematické s ohledem na plnění úkolů okolo organizace fakultní výuky, většinou je to ale přijímáno ze strany lektora s pocitem zadostiučinění.

Doporučené záležitosti ze strany vedení ČB bývají komerčního rázu a přínos lektora odpovídá pracovním úkolům právního poradenství či pomoci soudního tlumočníka. Častěji se však jedná o pomoc sportovním, kulturním či občanským společnostem při jednání s jejich partnery z České republiky, což bývá z naší strany pojímáno jako dobrá reklama pro upevnění

povědomí o přítomnosti českého elementu v této části Evropy a snaze udržovat český jazyk na komunikativní úrovni. K nejvýraznějším počínům jistě patřila spolupráce s Turistickou organizací města BL a Ministerstva obchodu a turismu při provádění zástupců turistických organizací a cestovních kanceláří z Prahy i dalších měst Čech a Moravy. Více o činnosti v rámci České besedy a konkrétních formách spolupráce je uvedeno v pravidelných měsíčních výkazech.

Spolu s prezentací a propagací možností našeho jazykového pracoviště souvisí i spolupráce s médii. Tento rok neprobíhala v takové intenzitě jako v letech předcházejících, většinou se jednalo o rozhovory k nějaké příležitosti či výročí (Vánoce, výročí obnovení činnosti ČB, 5 let Lektorátu ČJ apod./). Menší zájem novinářů a redaktorských elévů však byl ze strany lektora přijat s optimismem, neboť podle zkušeností z dřívějších se tak jednalo spíše o nahodilé zprávy a předstírání zájmu, což se dá vysvětlit i tak, že působení lektora již pomalu ztrácí ten přídech senzace, exotiky a jarmarečních triků. Nově tak byla navázána na začátku roku spolupráce s redaktory deníku Fokus a jeho internetové podoby www.fokus.ba při vytváření víkendové přílohy o životě národnostních menšin a výuce cizích jazyků.

Poslední školní rok byl i ve znamení pokusu o organizaci nějakého setkání nás lektorů a studentů českého jazyka z oblasti zemí bývalé Jugoslávie, případně i ostatních zemí Balkánu. S myšlenkou uspořádání setkání či konference přišel náš bělehradský kolega, pan Zdeněk Andrlé, ani on však zřejmě netušil, jaké organizační těžkosti mohou nastat při přípravách odborného programu v komorním provedení. Po předložení plánu u děkana i představitelů krajanů zavládlo spíše zděšení, neboť podobná akce musí být pečlivě připravena, vypadat okázale až pompézně a především musí mít nějaký politický dosah, neřku-li přesah. To jsme opravdu nemohli nabídnout ani přijmout, v přípravách jsme se chovali ve vší skromnosti a technický scénář byl omezen pouze na nejnutnější prvky okolo stravování a ubytování tak, aby to nebyl finanční risk pro nás či případné sponzory. Ze strany fakulty jsme též žádali pouze o zajištění volných prostor k zdárnému průběhu setkání. Když bylo všechno připraveno, rozhodli jsme se setkání zrušit, případně odložit na neurčito s ohledem na malý zájem našich kolegů a jejich studentů. Prakticky by se jednalo pouze o účast domácího prvku – tedy studentů z přípravných výborů Bělehradu a Banja Luky. I zde jsme nebyli spokojeni s úrovní a charakterem předložených odborných prací. Později se ozvali studenti z Bulharska a nabízeli své poznatky, odborné práce i pomoc při organizaci

setkání. Myšlenka organizace lektorů češtiny a jejich studentů z oblasti Balkánu tak bude znovu obnovena na schůzce mezi lektory v Bělehradě, která by se měla uskutečnit v podzimním období tohoto roku.

V této práci jsme se snažili postihnout nejdůležitější události v souvislosti s výukou i životem Lektorátu českého jazyka (Лекторат чешского языка) během uplynulého školního roku 2011-12.

Dodatek: V době dopisování této zprávy se již začínají hlásit případní zájemci o studium českého jazyka během příštího školního roku, případně pokládají otázky kolem stipendijního programu českého zastupitelského úřadu a procesu přihlášek na české veřejné školy. Jejich zájem o studium se jeví jako brzké, logicky se však pídí po informacích v době, kdy mají relativně menší počet studijních povinností i učení nového jazyka se jim jeví z hlediska časového jako ideální. Pokud by tedy v budoucnosti nebylo možné organizovat výuku během jednoho uceleného akademického období, jistě by stálo za úvahu organizování letní formy vyučování /třeba v rámci slovanských škol/.

V Banja Luce, dne 20. července 2012

Pavel Cihlár, Mgr. et Bc.